

Прва интернационална конференција на високите школи и факултети од областа на сестринството

Битола 30-31 Мај 2014

First International Conference of Nursing Colleges and Faculties

Bitola 30-31 May 2014

ЗБОРНИК НА АБСТРАКТИ

ABSTRACT BOOK

МАКЕДОНСКО СЕСТРИНСТВО Macedonian Journal of Nursing

ПРВА ИНТЕРНАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА

НА ВИСОКИТЕ ШКОЛИ И ФАКУЛТЕТИ ОД ОБЛАСТА НА СЕСТРИНСТВОТО БИТОЛА 30-31 МАЈ 2014

- ПРОВЕРКА НА РАКУВАЊЕТО СО ОСТРИ ПРЕДМЕТИ КАЈ ВРАБОТЕНИТЕ ВО БОЛНИЦА
- ДЕПРЕСИВНОСТ И РЕЗИЛИЕНТНОСТ КАЈ ЖЕНИ ЛЕКУВАНИ ОД РАК НА ДОЈКА
- ИНТРАХОСПИТАЛНИ ИНФЕКЦИИ ВО ЈЗУ „ОПШТА БОЛНИЦА“ СТРУМИЦА
- СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО ВО РУРАЛНИ СРЕДИНИ
- УЛОГАТА НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА ВО ТРЕТМАНОТ НА БОЛНИ СО ЦЕРЕБРОВАСКУЛАРНИ ИНСУЛТИ ВО ОПШТИНА ПРИЛЕП
- ПРЕВЕНЦИЈА НА ЦЕРВИКАЛЕН КАРЦИНОМ

ЗБОРНИК НА АПСТРАКТИ

Прва интернационална конференција на високите школи и факултети од областа на сестринството, Битола 30-31 Мај 2014

Додаток кон првиот број на списанието
МАКЕДОНСКО СЕСТРИНСТВО

ABSTRACT BOOK
First International Conference of
Nursing Colleges and Faculties, Bitola
30-31 May 2014

Supplement to the first issue of
MACEDONIAN JOURNAL OF
NURSING

Материјали и методи: Во изработката на трудот е применет дескриптивен метод во прибирање и обработување на податоците со табеларно прикажување на резултатите. Користени се: статистички податоци кои ќе бидат добиени и обработени од истражувањата направени во ЈЗУ Клиничка болница – Штип.

Резултати: Во текот на 2012 година се земено вкупно 804 материјала, од кои 544 (67,6%) материјала од работни површини и медицински помагала за бактериолошко испитување и 260 (32,5%) материјала за испитување на стерилност на воздухот. Од вкупно 544 материјала од нежива средина, кај 535 или 98,3% чистотата е одлична, и кај 8 или 1,4% чистотата е слаба. Чистотата е добра кај 1 материјал.

Дискусија: Центрите за јавно здравје и нивните организациски единици ги спроведоа предвидените активности во Програмата за превентивна здравствена заштита за 2010 година во Република Македонија, по однос на спроведувањето на мерките и активностите за следење, спречување и сузбивање на појавата на ИХИ во медицинските установи на својата територија. Во Институтот за јавно здравје - Скопје се пристигнати пишувани извештаи, информации и годишни извештаи (посебни или збирни), споредбено по години, од центрите за јавно здравје во Р. Македонија за извршените хигиенско- епидемиолошки и профилактички увиди за спроведување на мерките и активностите за контрола, спречување и сузбивање на појавата на интрахоспитални инфекции.

Заклучок: Стерилизација на застарен начин и хигиена на незадоволително ниво се реалност на македонските јавни здравствени установи. Недозволиво е во 21 век интрахоспиталните инфекции да бидат причина за тешките компликации кај пациентите. Интрахоспиталните инфекции (ИХИ) претставуваат мошне сериозен проблем, во светот и кај нас, а во многу случаи и потешок проблем, отколку што е основната болест на пациентот. Нивната појава се доведува во непосредна врска со медицинските постапки при дијагностички истражувања, лекување, здравствена нега, рехабилитација, но и други постапки во здравствената дејност.

Клучни зборови: интрахоспиталните инфекции,

P-124

ЕТИЧКИ СТАВ КАЈ ПАЦИЕНТИ СО АНЕМИЈА

Здравкова В, Панова Г, Џидрова В. Газепов С. Николовска Л. Шуманов Ѓ,
Факултет за Медицински науки „Гоце Делчев“, Штип

Вовед: Анемијата е состојба на намалување на бројот на еритроцитите и количината на хемоглобинот во крвта. Причините се различни. Може да се последица на обилно крвавење или оштетување на црниот дроб и слезинката при акумулација на тешки метали, дефицит на витамин Б12 и друго. Се забележува и кај мали деца кој се хранат само со млеко, во кое има дефицит на железо. Симптоми на анемија се: аритмија на срцевата работа и деградација на ткива, како последица на намален транспорт и снабдување со кислород.

Цел: Покажување на бројот на заболени од анемиа во периодот од 2009 до 2013 година, утврдување на типот на анемијата. Детекција на причинители кои доведуваат до појава на анемија, графички приказ на заболениите по возраст и пол, утврдување дали инциденцата се намалува или зголемува.

Методи: Во реализација на поставената цел применет е дескриптивен метод, со статистичка обработка и анализа на анемиите во градот Струмица. Прикажување на статистичкото движење на бројот на заболени, нивна детекција, утврдување и проценка преку статистичка обработка на податоците.

Резултати: Според статистичките методи што ги искористивме за изработка на резултатите дојдовме до следните заклучоци. Според првичните резултати согледуваме дека бројот на жени заболени од анемија во споредба со мажите далеку поголем. Жените со секој менструален циклус губат одредено количество на крв, и бременоста е состојба која може да предизвика појава анемија, заради зголемените потреби на жените од железо, фолати. Дискусија: неинформираност на населението за анемијата (2009-2013г)

може да се увидат следниве работи :28,5 % од целокупното население односно една третина од населението е неинформирано за причините поради кои може да се јави анемијата. Малку помал процент на неинформирани луѓе односно 25,2 % од целокупното население не знаат кои се карактеристичните симптоми на анемијата. Додека 18,5 % од населението се неинформирани за тоа кои од прехранбените производи кои ги има на пазарот содржат железо во поголеми количини. Заклучок: може да се заклучи дека има голем број на неинформирани луѓе кои не знаат за причините поради што се јавува, како и симптомите кои се јавуваат при анемијата. Исто така голем број не се информирани за тоа кој од прехранбените производи претставуваат извор на железо, фолати, витамини и др. т.е. производите кои се потребни за задоволување на потребните дневни количини за да не дојде до појава на дефицит од истите односно да не дојде до појава на анемија.

Клучни зборови: анемија, етички став, пациенти,

P-125

НЕГА НА БОЛНИ СО ДИЈАБЕТЕС КАКО ЈАВНОЗДРАВСТВЕН ПРОБЛЕМ

Здравкова В, Панова Г, Џидрова В, Шуманов Ѓ, Николовска Л.
Факултет за Медицински науки Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Вовед: Дијабетесот денес се вбројува меѓу најчестите ендокринолошки заболувања, со тенденција за

зголемување (особено во развиените земји на светот). Тоа е последица на модерниот стил на живот и зголемениот број на надворешни етиолошки предизвикувачи, меѓу кои посебно се издвојува вишокот на килограми. Шеќерната болест најчесто се јавува во поодмината животна возраст како последица на општите дегенеративни и склеротични промени во организмот (кои го зафаќаат и панкреасот), а кај младите лица може да настане поради генетски пореметувања или оштетувања на панкреасот кај одредени заразни заболувања.

Цел: Да се претстави состојбата на дијабетот во светот и кај нас. Да се прикаже половата распространетост на дијабетот во Штипскиот дијабетен центар. Да се согледа старосната застапеност на дијабетот во Штипскиот дијабетен центар. Да се воочи процентуалната застапеност на соодветниот третман за дијабет.

Методи и материали: Користење на стручна литература од областа на интерната медицина. Употреба на податоци од официјалната страна на Светската Здравствена Организација (СЗО). Претставување на Податоци од архивата на дијабетниот центар во Штип.

Резултати: Според податоците од официјалната страна на Светската Здравствена Организација (СЗО), денес во светот, од дијабетес мелитус, боледуваат повеќе од 200 милиони луѓе, односно годишната инциденца е 25 новооткриени на 100. 000 жители, што воедно покажува три пати повеќе нови случаи во изминатите 30 години.

Дискусија: Дијабетот претставува болест која што бележи висока преваленца, а инциденцата од година се повеќе расте, како во светот така и кај нас. Дијабетот претставува заболување чија што инциденца е приближно иста како кај мажите така и кај жените. Оваа заболување својата најголема инциденца ја бележи на возрастна граница од 50 до 59 години.

Заклучок: Се препорачува државата преку своите институции интензивно да работи на менаџирање на болеста пред се правилно регистрирање на сите заболени случаи, нивно редовно пријавување, рано откривање на сите потенцијални заболени и нивна превенција, како и рано соодветно лекување, пред се ран почеток на инсулинска терапија.

Клучни зборови: болест, дијабет, модерно живеење, ендокринолошко.

P-126

ЕТИЧКИ СТАВ КОН ПАЦИЕНТИ СО ХИПЕРТЕНЗИЈА

Панова Г, Здравкова В, Џидрова В, Газепов С, Шуманов Ѓ, Николовска Л.

Факултет за Медицински науки Универзитет „Гоце Делчев“ Штип

Вовед: Хипертензијата е основниот проблем во интерната медицина поради повеќе причини, како што се нерајаснетата етиологија и патогенеза на болеста, како и терапијата. И покрај напредокот во поставувањето на дијагнозата и третманот на хипертензијата, нејзиното влијание врз кардиоваскуларното здравје и понатаму е значајно. Големи клинички студии известуваат за зголемување на преваленцата на резистентната и тешката за третирање хипертензија, дефинирана како крвен притисок (КП) кој е над целниот, и покрај медицинскиот третман со три различни антихипертензивни лекови, вклучувајќи и диуретик. Затоа, истражувањата се фокусираат на развој на нови ефективни терапевтски стратегии за подобрување на менаџирањето и контролата на овие состојби.

Цел: во темава е дефинирање на хипертензијата, причините за настанување, поделбата, значење на болеста, симптоми, компликации, дијагностицирање, терапија и др...

Метод: Во изработката е применет дескриптивен метод во прибирање и обработување на податоците со табеларно и графичко прикажување на резултатите. Резултатите се земено од интерна амбуланта при ЈЗУ Општа болница Струмица и ги опфаќа пациентите од 01 месец заклучно до септември 2013 година.

Резултати: Во 2013 година има пријавено 2500 пациенти од нив 1380 се мажи а 1120 се жени. Дискусија: Пациентите најчесто се на возраст од 53 – 63 години и нивниот број изнесува 1654. Најмногу од нив се невработени и нивниот број изнесува 1094, но висок е бројот и на заболени земјоделци. Застапеноста по место на живеење, од село се 1305, додека од град 1195. Според националност најголем број на заболени се македонци чиј број изнесува 1493, но висок е и бројот на турци кој изнесува 873,

Заклучок: Хипертензијата денеска достигнува пандемични размери во светот и се уште продолжува да расте бројот на луѓе со хипертензија. И покрај развојот на науката и сознанијата од областа на интерната медицина, како и се поновите и посовремените средства за лекување, хипертензијата останува енигма тешка за справување, како за здравствените работници, така и за луѓето со хипертензија.

Клучни зборови: хипертензија, антихипертензивни лекови, едукација.

P-127

УЛОГАТА НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА ВО ПОДГОТОВКА, ТРЕТМАН И НЕГА НА ПАЦИЕНТ СО SYNDROMA WUNDERLICH

Јованчевска Д., Панова Г., Газепов С., Панова Б., Николовска Л., Џидрова В., Шуманов Ѓ.

Медицински центар-Кочани, Факултет за медицински науки Универзитет „Гоце Делчев“ Штип

Вовед: Претставува комплексно заболување кое вклучува абнормалности на репродуктивните органи

во смисол на дупликации на внатрешните органи кои најчесто вклучуваат унилатерална гинатрезија комбинирано со абнормалности на уринарниот систем од кои најчесто се јавува ипсилатерална агенезија на бубрег. Реналната агенезија во Sindromot Wunderiych е хомолатерална, поради што како и во сите случаи на еднострана агенезија не дава симптоматологија. Другиот бубрег компезаторно се наголемува и ги презема сите функции. Кај првите симптоми на заболувањето се појавуваат обично со манарха, тогаш се формира хематоклопос, хематометра, и/или хематосалпинкс кои ги даваат симптомите на овој синдром. Се појавува болка во дисталниот дел на абдоменот и палпабилна туморозна маса во малата карлица. Потоа се појавува дисменореа која обично е пропратена со предменструални болки, кои обично се појачуваат за време на менструалното крварење. Цел: Улогата на дијагностички имидинг методи, со различна сензитивност и специфичност кои се користат поради комплексноста на синдромот. Улогата на медицинска сестра при поставување на дијагноза на најнеинвазивен начин имајќи ја предвид возраста на пациентката.

Комуникација со пациентката и целото семејство. Објаснување за понатамошниот тек на болеста и начини на нејзино решавање. Сугерирање на останатите женски членови на семејството (евентуално присуство на помлади женски членови за консултација со гинеколог.

Материјал и методи: Клинички и дијагностички методи за дијагностицирање, односно улогата на ултразвук, и.в. урографија и компјутерска томографија. Ехо на уринарен тракт и мала карлица, нативна графика на уринарен тракт, И.В. урографија, К.Т. на абдомен и мала карлица. Резултати: Во медицинската литература се сретнува податок за појава на синдромот на секоја 6000 прегледана жена. Кај не се сретнати два случаи во едно семејство. Дискусија: Во литературата се опишани случаи кај кои менструалниот циклус е нормален, па покасно се поставува дијагнозата. Раритетен факт на нашата студија е потврдување на овој синдром во иста фамилија. Во литературата се сретнуваат два одделни случај во светот на појава на Sindromot Wunderiych иста фамилија, едниот кај мајка и ќерка, а другиот случај кај две сестри. Заклучок: е многу ретко но не и исклучително заболување. Дијагнозата се поставува тешко поради: Фактот дека не се мисли на овој синдром. Често станува збор за пациентки во развој, девици кај кои неможат да се извршат сите потребни испитувања во смисол на вагинална ултрасонографија и ХСГ. Улогата на медицинската сестра при поставување на дијагнозата, соработка со пациентот, комуникација со фамилијата на која треба да им се објасни за да побарат преглед на останатите женски членови во семејството бидејќи е еден од основните начини да се открие овој синдром.

Клучни зборови: Sindromot Wunderiych, вагинална ултрасонографија, ХСГ.

P-128

ЕТИЧКИ ОДНОС СПРЕМА КРВОДАРИТЕЛИ И ПРИМАТЕЛИ НА КРВ И КРВНИ ПРОДУКТИ

Панова Г., Јованчевска Д., Газепов С., Николовска Л., Панова Б., Шуманов Ѓ.

Факултет за медицински науки Универзитет „Гоце Делчев“ Штип

Вовед: Доброволното дарување на крв претставува израз на мали етички, хуманитарни, морални и патриотски вредности, а истовремено и граѓанска должност и обврска на секој човек. Човековата крв е лек, кој едноставно може да се обезбеди со дарување. Да се дарува крв и да се спаси животот на беспомошниот и повредениот кого не го познаваме и кого нема веројатно никогаш да го запознаеме, претставува нешто најубаво и тое е најблагородно дело кое може да го исполни човекот.

Цел: да се направат преглед на реализираните крводарувања во однос на планираните во подрачјата во подрачјето на Општина Кочани и Македонска Каменица во периодот од 2000 до 2013 година, и да се утврди структурата на крводарителите по пол, возрасна структура, националност и видот на крводарувањата (доброволни и фамилни).

Материјал и методи: Статистички податоци од медицински центар Кочани.

Резултати: Во периодот од 2000 до 2013 година во Кочани и Македонска Каменица се соберени вкупно 13 628 крвни единици. Во сите години е надминат планот од планираните крводарувања.

Дискусија: Најголем бр. на крводарувања се реализирани во 2002 година, планот е реализиран со 171%, т.е. со соберени 1 327 крвни единици. Најмал бр. на соберени крвни единици имаме во 2007 година, но сепак и во оваа година е надминат бројот на планирани крводарувања, реализиран е за 108%, односно соберени се 835 крвни единици. Во Општина Кочани и Македонска Каменица еднаш месечно се организираат крводарителски акции. Според структурата на крводарители, најзастапени се доброволните крводарители 628 од кои 580 се мажи, а 48 се жени, од нив 53 се првократни дарители и може да се каже дека тоа е задоволувачка бројка. Вработени се 490 крводарители, невработени се 96, ученици се 19, студенти 16 и пензионери се 7. Според старосната структура и најзастапена е средната генерација. Од вкупниот број 619 се македонци а 9 се останати националности (роми, турци и др.)

Заклучок: Крводарителската служба е служба која се занимава со сигурно и безбедно прибирање на крв и крвни продукти за оние кои имаат потреба од нив. Во крводарителските акции кои се спроведени во Кочани и Македонска Каменица во периодот од 2000 до 2013 година. Соберени се 13.628 крвни единици. При крводарувањето многу важно е дарителот на крв да се смета за клиент кој доаѓа да даде нешто кој за возврат не добива ништо. Само добриот пристап и добриот етички однос спрема дарителот може да биде надомест

за тоа. Воедно, доверливоста е витален дел на професионалното однесување, добиената информација од дарителот е лична и е дадена само да помогне во обезбедување сигурно крводарување. Сето тоа игра важна улога за етичниот однос на дарителите и примателите на крв и крвни продукти.
Клучни зборови: крводарување, дарители, крв.

O-129

ОСТВАРУВАЊЕ НА ЖИВОТНИТЕ НАВИКИ НА СТАРИТЕ ЛИЦА

Јадранка Урошевић¹, Гордана Одовић², Драган Рапаић², Младен Давидовић³, Слађана Арсић¹

1. Висока медицинска школа струковних студија у Њуприји, Србија.

2. Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Србија,

3. Универзитет у Београду, Медицински факултет, Србија.

Вовед: Современите пристапи во заштита на старите промовираат пред се превентивни активности кои имаат за цел спречување настанување на компликации од хронични заболувања и функционална зависност во староста, како и предвремена смртност. Животни навики подразбираат вршење на секојдневни активности и извршување на општествени улоги кои го вреднуваат поединецот или неговиот социо-културен контекст, според неговите карактеристики, а кои му обезбедуваат опстанок, развој и придонес во општеството, низ цел животен век. Функционалната способност на старите лица е нивно основно здравствено обележје и критериум за примена на програмата од превентивни здравствени мерки. Целта на истражувањето е да се испита нивото на остварување на животните навики и да се установа значајна разлика во остварување во рурална и урбана средина.

Методи на работа: Примерокот го сочинуваа 100 пациенти од Домот за здравје од Јагодина. Староста на испитаниците се движеше во растојание од 65 до 87 и просечна е 71 ± 5 години. Применет е Прашалник за проценка на животните навики: "Assessment of life habits - Life-H", (Fougeyrollas P., Noreau L, Bergeron H. i sag. 1998.).

Резултати од истражувањето: Во структурата на испитаниците према остварување на животни навики во однос на местото на живеење, према Mann-Whitney тестот, утврдена е статистички значајна разлика кај следните животни навики: комуникација ($p < 0,05$; $p = 0,000$), меѓучовечки односи ($p < 0,05$; $p = 0,000$), образование ($p < 0,05$; $p = 0,015$) и активности ($p < 0,05$; $p = 0,000$). Испитаниците во урбана средина имале повисоко ниво на оствареност во комуникација, меѓучовечки односи, образование и активности од испитаниците во рурална средина.

Заклучок: Утврдување на предиктивни варијабли на нивото и задоволството во остварување на животни навики упатува на можност на планирање и изработка на превентивни програми чија примена може да биде значајна кај менувања на животни навики и негативно здравствено однесување.

Клучни зборови: стари лица; животни навики; превентивни програми; Србија.

O-130

IMAGING GUIDED BIOPSY OF MUSCULOSKELETAL TUMORS: US AND CT

V. Vasilevska Nikodinovska

University surgical clinic "St. Naum Ohridski", Skopje, Makedonia

Biopsy plays a central role in management of musculoskeletal tumors. Histological assessment influences the management protocols. Biopsy should be regarded as a final diagnostic procedure prior operation.

Careful planned biopsy is a key for performing a successful biopsy: all necessary imaging have to be completed prior to biopsy and biopsy route should be determined according orthopedic surgeon suggestion.

Assessment of the lesion should be done on the imaging modality that is planning to be used for biopsy. The imaging modality should provide assessment of relevant anatomy, in order to allow a safe approach to the lesion. Ultrasonography (US) offers high soft tissue resolution, allows real-time continuous imaging guidance, multiplanar visualization and identification of tumor neovascularity with Color Doppler US and the relationship of the tumor to the neurovascular bundle. CT affords good visualization of deep localized soft tissue tumors and is a method of choice for biopsy of bone tumors. Three to five samples are standard for histopathological analysis.

Conclusion: Careful planned biopsy is a key for performing a successful biopsy.

Points that should have in mind are: indications and contraindications for performing biopsy; all necessary imaging have to be completed prior to biopsy; the most appropriate imaging guidance modality to be chosen; and biopsy route to be determined according orthopedic surgeon suggestion.

БИОПСИЈА ПРОСЛЕДЕНА СО СНИМАЊЕ ПРИ МУСКУЛНОСКЕЛЕТНИ ТУМОРИ: US И СТ

В.Василевска Никодиновска

Универзитетска хирушка клиника "Св.Наум Охридски", Скопје, Мекединија

Биопсијата игра централна улога во раководењето со мускулоносkeletalните тумори. Хистолошката проценка влијае врз протоколот на раководење со туморот. Биопсијата треба да биде финална дијагностичка процедура